

مطالعه وقوع گونه‌های ویبریو در صدف صید شده از خلیج فارس به روش Multiplex-PCR

چکیده

بخش عمده‌ای از گونه‌های جنس ویبریو که معمولاً در آب‌های گرم یافت می‌شوند، دارای توان بالقوه جهت ایجاد مسمومیت‌های غذایی در انسان هستند. نقش آبزیان و فرآورده‌های آبزی در انتقال بیماری اثبات شده، ولی تاکنون مطالعه‌ای در خصوص آلودگی صدف در ایران صورت نپذیرفته است. هدف از انجام این بررسی، مطالعه وقوع آلودگی با گونه‌های ویبریو در صدف صید شده از خلیج فارس با استفاده از تکنیک PCR چندگانه بود. در این بررسی که برای نخستین بار در کشور انجام شد، بافت خوراکی ۶۰ عدد صدف مورد مطالعه باکتری‌شناسی قرار گرفت. به‌منظور تشخیص باکتری از آزمون‌های بیوشیمیایی پس از کشت در محیط اختصاصی و جهت تأیید نتایج از واکنش زنجیره‌ای پلی‌مراز چندگانه (Multiplex-PCR) استفاده شد. نتایج نشان داد که ۱۸/۳ درصد از نمونه‌های بررسی شده (۱۱ نمونه) حاوی گونه‌های ویبریو هستند و در ۸۱/۷ درصد (۴۹ نمونه) آلودگی یافت نشد. از بین گونه‌های ویبریو، *Vibrio harveyi* بیش از سایر گونه‌ها مشاهده (۱۰ درصد) و *Vibrio parahaemolyticus* و *Vibrio vulnificus* نیز به‌ترتیب در ۳/۳ و ۵ درصد نمونه‌ها یافت شدند. نتایج نشان می‌دهد که صدف صید شده از خلیج فارس می‌تواند حاوی گونه‌های ویبریو بیماری‌زا برای انسان باشد.

واژگان کلیدی: ویبریو، صدف، خلیج فارس، Multiplex-PCR.

مهدی رئیسی^{۱*}

منوچهر مؤمنی^۲

عباس متین‌فر^۳

حسن ممتاز^۴

فیروز فدائی فرد^۵

۱. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرکرد، دانشیار گروه بهداشت و بیماری‌های آبزیان، شهرکرد، ایران
۲. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرکرد، کارشناس آزمایشگاه مرکز تحقیقات شیلات، شهرکرد، ایران
۳. مؤسسه تحقیقات شیلات ایران، استادیار بخش آبزی پروری، تهران، ایران
۴. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرکرد، دانشیار گروه میکروبیولوژی، شهرکرد، ایران

مسئول مکاتبات:

mehdi.raissy@iaushk.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۶/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۸/۲۵

مقدمه

گونه‌های جنس ویبریو در برگیرنده باکتری‌های گرم‌منفی، تخمیرکننده بی‌هوازی و نمک دوست هستند که به‌دلیل قدرت تحمل نمک در آب‌های شور و لب‌شور یافت می‌شوند (Amaro et al., 1997). اگرچه برخی گونه‌ها (*V. mimicus* و *V. cholerae*) در آب‌های شیرین به کرات گزارش شده‌اند (Tarr et al., 2007). این باکتری‌ها به‌طور معمول در محیط‌های آبی در مناطق گرم یا معتدل یافت شده و از آب، رسوبات، پلانکتون‌ها، انواع ماهیان، میگو و سخت پوستان و همچنین صدف جدا شده‌اند (Duan and Su, 2006).

برخی گونه‌های این جنس برای آبزیان بیماری‌زا هستند و برخی گونه‌ها نیز ممکن است به‌صورت آلودگی ثانویه ایجاد شده در مراحل صید یا پس از آن از ماهی یا میگو جدا شوند. تاکنون ۱۲ گونه ویبریو مولد بیماری غذا‌زاد در انسان شناسایی شده که به‌طور عمده منجر به بروز علائم گوارشی در شخص مصرف

کننده می‌گردند (Mead et al., 1999). امروزه غذاهای دریایی، به‌ویژه انواعی که به‌صورت خام یا نیم‌پز مورد مصرف قرار می‌گیرند از منابع مهم آلودگی به ویبریو محسوب می‌شوند، به‌طوری‌که در ژاپن، ۷۰-۵۰ درصد موارد بروز گاستروانتریت ناشی از گونه *V. parahaemolyticus* است (Farmer et al., 2003). از زمان نخستین گزارش بیماری ناشی از ویبریو در ژاپن (Fujino et al., 1951)، موارد متعددی از وقوع آلودگی در فرآورده‌های دریایی از نقاط مختلف جهان به ثبت رسیده است (Hoi et al., 1998; Davies et al., 2001; Ottaviani et al., 2005; Normanno et al., 2006). در ایران نیز گزارشاتی از بروز آلودگی آبزیان آب شور و شیرین از جمله ماهی، میگو، لابستر و خرچنگ وجود دارد (حقیقی و همکاران، ۱۳۸۱؛ شیرازی و همکاران، ۱۳۸۵؛ Raissy et al., 2012a, 2012b; Rahimi et al., 2010). ولی تاکنون در ایران مطالعه‌ای در خصوص آلودگی صدف به ویبریو انجام نشده است. مطالعه حاضر با هدف بررسی

آلودگی صدف صید شده از مناطق جنوبی کشور به ویبریو و خطر احتمالی برای مصرف کننده برای نخستین بار در ایران صورت پذیرفت.

مواد و روش‌ها

تعداد ۶۰ عدد صدف (*Pinctada radiata*, *Saccostrea cucullata*, *Circenita callipyga*) از بندرعباس در سال ۱۳۹۰ صید و در شرایط مناسب در مجاورت کیسه‌های یخ به آزمایشگاه شیلات دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد منتقل شدند. در آزمایشگاه نمونه‌ها بلافاصله به منظور بررسی گونه‌های جنس ویبریو با استفاده از آزمون‌های بیوشیمیایی و همچنین M-PCR مورد مطالعه قرار گرفتند.

به منظور بررسی آلودگی با ویبریو، نمونه همگن شده از بخش خوراکی صدف در محیط آب پیتونه منتقل و در دمای ۳۷ درجه سانتی‌گراد گرم‌خانه‌گذاری گردید. پس از ۲۴ ساعت نمونه‌ها به محیط اختصاصی TCBS (BD diagnostics, Heidelberg, Germany) منتقل و به مدت ۲۴ ساعت قرار گرفتند. کلونی‌های جدا شده پس از رنگ‌آمیزی گرم، به منظور شناسایی با استفاده از آزمون‌های بیوشیمیایی شامل تست حرکت، اکسیداز، کاتالاز، تولید اسید از گلوکز، مانوز، لاکتوز، مانیتول، آرابینوز، دکربوکسیلاسیون اسیدهای آمینه لیزین، آرژنین، اورنیتین، احیای نیتريت، رشد در nutrient broth حاوی ۱۰-۸ درصد نمک و سایر آزمون‌های اختصاصی شناسایی ویبریو بر اساس Hosseini و همکاران (۲۰۰۴) و Bockemuhl (۱۹۹۲) مورد بررسی قرار گرفتند.

استخراج DNA بر اساس روش Bockemuhl (۱۹۹۲) صورت پذیرفت. برای این منظور باکتری‌های مشکوک در محیط Tryptic soy broth حاوی ۱ درصد نمک به مدت ۲۴ ساعت گرم‌خانه‌گذاری شدند، سپس ۱/۵ میلی لیتر از آن به مدت ۱۰ دقیقه با دور ۱۲۰۰۰ در دقیقه سانتریفوژ شده و بخش سلولی در ۵۶۷ میکرولیتر بافر pH ۸، ۱ میلی مول EDTA، ۱۰ میلی‌مول Tris-HCl (Merck, Germany Tris-EDTA) حل شد. سپس ۳۰ میکرولیتر سدیم دودسیل سولفات ۱۰ درصد

(Merck, Germany) و ۳ میکرولیتر پروتئیناز K، ۲۰ میلی گرم در لیتر (Cinnagen, Iran) به آن اضافه و به مدت ۱ ساعت در دمای ۳۷ درجه سانتی‌گراد قرار داده شد. پس از استفاده از ۱۰۰ میکرولیتر نمک (۵ میلی‌مول) و ۸۰ میکرولیتر هگزادسیل تری متیل آمونیوم بروماید/نمک (Sigma, Germany) به مدت ۱۰ دقیقه در دمای ۶۵ درجه سانتی‌گراد قرار داده شد. DNA به وسیله فنل: کلروفرم: ایزوآمیل الکل (۷/۷۲۵:۲۴:۱) استخراج، با ایزوپروپانول (Sigma, Germany) رسوب داده و با الکل ۷۰ درصد شسته شد. پس از خشک شدن در دمای محیط به مدت ۳۰ دقیقه در محلول TE (Merck, Germany) pH ۸، ۱۰۰ میلی‌مول EDTA، ۱۰ میلی‌مول Tris-HCl قرار داده و در دمای ۲۰- درجه سانتی‌گراد نگهداری شد. خلوص DNA در هر نمونه در طول موج ۲۶۰ و ۲۸۰ نانومتر سنجیده شد. غلظت DNA برای انجام PCR معادل ۵۰ نانوگرم در هر میکرولیتر در نظر گرفته شد. تشخیص قطعی جدایه‌ها با استفاده از پرایمرهای اختصاصی میسر گردید. توالی پرایمرها، ژن هدف و اندازه محصول در جدول ۱ ذکر شده است. واکنش زنجیره‌ای پلیمرز در حجم ۵۰ میکرولیتر شامل ۲ میکرولیتر DNA (۵۰ نانوگرم در میلی‌لیتر)، ۵ میکرولیتر بافر ۱۰X Triton X-100، ۱ درصد، ۰/۱ gelatin، ۶۰ میلی‌مول MgCl_2 ، ۵۰۰ میلی‌مول KCl، pH=۸/۳، ۱۰۰ میلی‌مول Tris-HCl، ۱ میکرولیتر از هر پرایمر (۵۰ پیکومول بر میکرولیتر)، ۱ میکرولیتر (۱۰ میلی‌مول) dNTP، ۰/۲ میکرولیتر آنزیم Taq DNA polymerase (۵ واحد در میکرولیتر) و ۴۰ میکرولیتر آب مقطر استریل انجام شد. به منظور انجام واکنش PCR از دستگاه ترموسایکلر PTC-100 (Eppendorf, Germany) استفاده شد. در نهایت ژل آگارز ۱/۵ درصد پس از رنگ آمیزی با اتیدیوم بروماید در دستگاه الکتروفورز با ولتاژ ۹۰ ولت به مدت ۵۰ دقیقه قرار گرفت و پس از تابش UV، باند ظاهر شده در کنار مارکر اندازه‌گیری شد. پس از انجام PCR، باند بدست آمده تعیین توالی گردید و در بانک جهانی ژن (GenBank) بلاست شد تا صحت نتایج مورد تأیید قرار گیرد.

جدول ۱: توالی پرایمرهای مورد استفاده به منظور تشخیص گونه‌های ویبریو در سال ۱۳۹۰

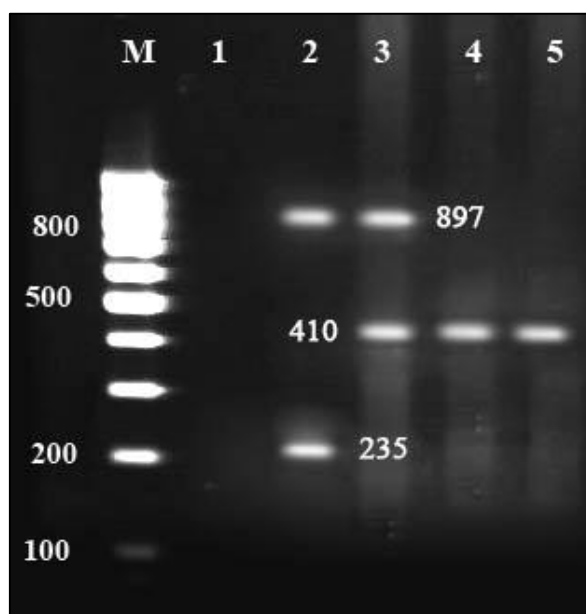
منبع	ژن هدف	اندازه باند (bp)	توالی پرایمر (۳'-----۵')	گونه باکتری
Tarr et al., 2007	<i>flaE</i>	897 bp	GCAGCTGATCAAAACGTT GAGT ATTATCGATCGTGCCACTCAC	<i>V. parahaemolyticus</i>
Tarr et al., 2007	<i>sodB</i>	248 bp	AAGACCTCAACTGGCGGTA GAAGTGTTAGTGATCGCCAGAGT	<i>V. cholerae</i>
Tarr et al., 2007	<i>hsp</i>	410 bp	GTCTTAAAGCGGTTGCTGC CGCTTCAAGTGCTGGTAGAAG	<i>V. vulnificus</i>
Tarr et al., 2007	<i>sodB</i>	121 bp	CATTTCGGTTCTTTCGCTGAT GAAGTGTTAGTG ATTGCTAGAGAT	<i>V. mimicus</i>
Maiti et al., 2009	<i>vhh</i>	235bp	CTTCACGCTTGATGGCTACTG GTCACCCAATGCTACGACCT	<i>V. harveyi</i>

PCR Program: 35 times (92°C, 40 s; 57°C, 1 min; 72°C, 1.5 min); e: 35 times (94°C, 30 s; 57°C, 30 sec; 72°C, 1 min).

نتایج

شده معادل ۱۸/۳ درصد آلوده به یکی از گونه‌های باکتری بوده‌اند. از بین نمونه‌های آلوده، ۶ نمونه به *V. harveyi* (۱۰ درصد)، ۲ نمونه به *V. parahaemolyticus* (۳/۳ درصد) و ۳ نمونه به *V. vulnificus* (۵ درصد) آلوده بودند. باندهای بدست آمده در تصویربرداری از ژل الکتروفورز PCR چندانکه در شکل ۱ نشان داده شده است. تعیین توالی باند بدست آمده و بلاست آن در بانک جهانی ژن نشان دهنده صحت PCR بود.

در مجموع ۶۰ نمونه صدف صید شده از بندرعباس به‌منظور بررسی آلودگی با ۵ گونه مهم ویبریو شامل *V. parahaemolyticus*، *V. cholerae*، *V. vulnificus*، *V. mimicus* و *V. harveyi* با استفاده از آزمون‌های بیوشیمیایی و همچنین PCR چندانکه مورد بررسی قرار گرفتند. ۱۱ جدایه ویبریو شامل ۶ مورد *V. harveyi*، ۲ مورد *V. parahaemolyticus* و ۳ مورد *V. vulnificus* شناسایی و سایر گونه‌ها در صدف‌های مطالعه شده مشاهده نگردید. نتایج نشان می‌دهد که ۱۱ عدد از صدف‌های بررسی

شکل ۱: باندهای با اندازه ۲۳۵ (*V. harveyi*)، ۴۱۰ (*V. vulnificus*) و ۸۹۷ (*V. parahaemolyticus*) در کنار نمونه منفی شماره ۱ و مارکر (M)

بحث و نتیجه‌گیری

باکتری‌های جنس ویبریو را در گروه پاتوژن‌ها یا عوامل فرصت‌طلب آب به خصوص در مناطق گرمسیر دسته‌بندی می‌کنند (Feldhusen, 2000). گزارش آلودگی با ویبریو در فرآورده‌های دریایی به خصوص در نواحی گرمسیر به کرات صورت پذیرفته است. گونه‌های مختلف جنس ویبریو تا کنون از انواع ماهیان آب شیرین و شور، میگو، خرچنگ، لابستر و صدف در نقاط مختلف جهان گزارش شده‌اند (Hoi et al., 1998; Davies et al., 2001; Ottaviani et al., 2005; Normanno et al., 2006). در ایران نیز گزارشی از آلودگی فرآورده‌های دریایی به این باکتری‌ها وجود دارد (Rahimi et al., 2010; Raissy et al., 2012a, 2012b). شیوع گونه *V. harveyi* که در میگو عامل مهم بیماری‌زا محسوب می‌شود، در مزارع پرورش میگو در منطقه حله بوشهر معادل ۲۱/۹ درصد گزارش شده است. در مطالعه مذکور ۷۵ درصد نمونه‌های بررسی شده نیز به گونه *V. alginolyticus* آلوده بوده‌اند (Soltani et al., 2000). میزان آلودگی ماهیان (قزل آلا، رنگین کمان و ماهی سفید) در اطراف تهران به *V. parahaemolyticus* در محدوده ۱۰-۵ درصد گزارش شده است (Shirazi et al., 2007). در مطالعه

دیگری میزان آلودگی با اغذیه دریایی عرضه شده در اصفهان با گونه‌های ویبریو معادل ۳/۹ درصد گزارش شده است (جلالی و همکاران، ۱۳۸۸). نتایج مطالعه حاضر نشان دهنده آلودگی صدف‌های بررسی شده با ۳ گونه *V. harveyi*، *V. vulnificus* و *V. parahaemolyticus* است. در بررسی حاضر، ۶ نمونه از مجموع ۶۰ صدف بررسی شده (۱۰ درصد) به گونه *V. harveyi* آلوده بودند. این گونه به عنوان فلور طبیعی و همچنین عامل بالقوه بیماری‌زا در آبزیان و به خصوص میگو شناخته شده است (حقیقی و همکاران، ۱۳۸۱). *V. harveyi* در ایران از دریای خزر و همچنین خلیج فارس گزارش شده است (هلاکو و همکاران، ۱۳۸۴؛ Soltani et al., 2000) و در این مطالعه نیز از صدف گزارش می‌گردد. نتایج بررسی همچنین حاکی از آلودگی صدف‌های بررسی شده به *V. parahaemolyticus* بوده که عامل بالقوه بیماری‌زا در انسان و از عوامل مهم بروز گاستروانتریت است. این باکتری در ۵ درصد نمونه‌های بررسی شده یافت شد.

V. parahaemolyticus یکی از مهم‌ترین عوامل بروز مسمومیت‌های غذازا محسوب می‌شود. از آنجایی که بروز آلودگی در بیش‌تر موارد ناشی از خام‌خواری و یا مصرف اغذیه دریایی به صورت نیم‌پز بوده است، لذا فرهنگ غذایی جوامع

آلودگی است (Oliver, 2005)، احتمال مرگ و میر ناشی از این باکتری حدود ۲۵ درصد و در موارد سپتی سمی به ۵۰ درصد می‌رسد (Liu et al., 2006). میزان آلودگی صدف‌ها به این باکتری در ایتالیا ۲/۸ درصد (Normanno et al., 2006) و در آلمان ۳/۵ درصد گزارش شده است (Lhafi and Kuhne, 2007) که میزان کمتری را نسبت به این بررسی نشان می‌دهد. از طرف دیگر آلودگی در مناطق دریایی دانمارک حدود ۴۱ درصد گزارش شده است (Hoi et al., 1998).

مقایسه نتایج بررسی‌های مختلف نشان دهنده اختلاف فاحشی در درصد آلودگی به گونه‌های مختلف ویبریو در فرآورده‌های دریایی است که این مساله را می‌توان به شرایط اکولوژیک، آلودگی‌های محیطی، تفاوت گونه‌ای و همچنین تفاوت چشمگیر در کیفیت شرایط بهداشتی از زمان صید تا عرضه نسبت داد. در حال حاضر قانون مدونی مبنی بر شرایط کمی یا کیفی آلودگی برخی فرآورده‌های دریایی از جمله صدف در خصوص آلودگی با ویبریو وجود ندارد، به‌طوری‌که قوانین تدوین شده در اتحادیه اروپایی نیز صرفاً در برگرفته گونه‌های *سالمونلا* و *اشرشیا کلی* است و استاندارد مشخصی در خصوص میزان ویبریو تاکنون تدوین نشده است (European Union, 2004 and (2005). لذا تدوین قوانینی در این خصوص در ایران در مورد تمامی گونه‌های آبی ضروری به‌نظر می‌رسد.

مصرف فرآورده‌های آبی در ایران در سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته و با توجه به ضرورت ترویج فرهنگ مصرف غذاهای دریایی، ضروری است به موازات اقدامات ترویجی به جنبه‌های بهداشتی محصولات عرضه شده برای مصرف انسانی نیز توجه کرد، به‌خصوص این‌که برخی مطالعات دیگر نیز آبریان خلیج فارس را واجد گونه‌های ویبریو گزارش کرده‌اند (Rahimi et al., 2010; Raissy et al., 2012a, 2012b).

اگرچه عادات غذایی ایرانیان به‌شکل فراگیر در برگرفته مصرف فرآورده‌های آبی به‌صورت خام ولی مصرف آبریان به شکل نیم‌پز و یا مصرف سوشی یا صدف که عمدتاً به‌صورت خام صورت می‌پذیرد، نیز طرفداران خاص خود را دارد. مصرف صدف که به‌خصوص در نواحی جنوب کشور و اهل سنت رایج است، می‌تواند زمینه ساز بروز آلودگی با گونه‌های ویبریو باشد.

مختلف در بروز این بیماری نقش به‌سزائی دارد، برای مثال در حالی‌که ۷۰-۵۰ درصد موارد بروز مسمومیت‌های غذایی در ژاپن ناشی از *V. parahaemolyticus* است (Farmer et al., 2003)، بیماری در اروپا به‌ندرت گزارش شده است. اگرچه به‌نظر می‌رسد با گسترش فرهنگ غذایی شرقی و خام‌خواری، موارد بروز بیماری نسبت به قبل بیش‌تر شده است (Lemoine et al., 1999).

گزارشات متفاوتی از آلودگی با *V. parahaemolyticus* در فرآورده‌های دریایی در نقاط مختلف وجود دارد. آلودگی به *V. parahaemolyticus* در اغذیه دریایی جزایر جنوب غربی هندوستان معادل ۷۵ درصد گزارش شده است (Pendru et al., 2008). میزان آلودگی در شهرهای شانگهای و جانگسوی چین ۱۹/۳ درصد گزارش شده است، به‌طوری‌که از ۱۲۹۳ فرآورده دریایی بررسی شده، ۲۵۰ نمونه به این باکتری آلوده بوده‌اند (Yang et al., 2008). در سال‌های اخیر این باکتری مسئول بروز همه‌گیری در کشورهای مختلف بوده است به‌طوری‌که این باکتری در سال‌های ۱۹۹۷ و ۱۹۹۸ به‌عنوان یک خطر مهم در زمینه بهداشت عمومی در کشور ایالات متحده آمریکا معرفی شد (FDA, 2000).

شیوع *V. parahaemolyticus* در ماهی در پرتقال و یونان در سال ۲۰۰۱ به ترتیب معادل ۳۵ و ۱۴ درصد بوده، درحالی‌که مطالعات انجام شده در فرانسه و انگلستان حاکی از عدم وجود نمونه مثبت بوده است (Davies et al., 2001). این گونه در صدف نیز در مناطق مختلف گزارش شده است. میزان آلودگی در اورگون آمریکا معادل ۱۵ درصد و در دریای آدریاتیک معادل ۲۴/۳ درصد برآورد شده (Duan and Su, 2006; Ottaviani et al., 2005) که با نتایج مطالعه حاضر تفاوت دارند. میزان آلودگی صدف‌های دوکفه‌ای در ایتالیا به *V. parahaemolyticus* ۷/۸ درصد گزارش شده که با مطالعه حاضر هم‌خوانی دارد (Normanno et al., 2006).

گونه *V. vulnificus* نیز در ۷/۵ درصد نمونه‌های بررسی شده یافت شد. این باکتری از طریق فرآورده‌های دریایی آلوده وارد بدن انسان شده و منجر به ایجاد گاستروانتریت می‌شود، اگرچه باکتری مذکور از راه زخم‌های جلدی نیز قادر به ایجاد

European Union, 2005. Regulation (EC) No. 2073/2005 of 15 November 2005 on microbial criteria for foodstuff. Official Journal of the European Union.

Feldhusen, F., 2000. The role of seafood in bacterial foodborne diseases. *Microbes and Infection*, 2: 1651-1660.

Farmer, J. J., Janda, J. M. and Birkhead, K., 2003. *Vibrio*, In: Manual of clinical microbiology Murray, P. R., Baron, E. J., Jorgensen, J. H., Pfaller, M. A. and Tenover, R. C., (eds.), 8th ed. American Society for Microbiology, Washington, D.C. PP. 706-718.

Fujino, T., Okuno, Y., Nakada, D., Aoyama, A., Fukai, K., Mukai, T. and Ueho, T., 1951. On the bacteriological examination of shirasu food poisoning. *J. Japanese Association of Infectious Diseases*, 35: 11-12.

Hoi, L., Larsen, J. L., Dalsgaard, I. and Dalsgaard, A., 1998. Occurrence of *Vibrio vulnificus* biotypes in Danish marine environments. *Applied Environmental Microbiology*, 64: 13-17.

Hosseini, H., Cheraghali, M., Yalfani, R. and Razavilar, V., 2004. Incidence of *Vibrio* spp. in shrimp caught off the south coast of Iran. *Food Control*, 15: 187-190.

Lemoine, T., Germanetto, P. and Giraud, P., 1999. Toxi-infection alimentary collective a *Vibrio parahaemolyticus*. *Bulletin Epidémiologique Hebdomadaire*, 10: 37-38.

Lhafi, S. K. and Kuhne, M., 2007. Occurrence of *Vibrio* spp. in blue mussels (*Mytilus edulis*) from the German Wadden Sea. *International Journal of Food Microbiology*, 116: 297-300.

Liu J. W., Lee I. K., Tang H. J., Ko, W. C., Lee, H. C., Liu, Y. C., Hsueh, P. R. and Chuang, Y. C., 2006. Prognostic factors and antibiotics in *Vibrio vulnificus* septicemia. *Archives of Internal Medicine*, 166: 2117-23.

Maiti, B., Shekar, M., Khushiramani, R., Karunasagar, I. and Karunasagar, I., 2009. Evaluation of RAPD-PCR and protein profile analysis to differentiate *Vibrio harveyi* strains prevalent along the southwest coast of India. *Journal of Genetics*, 88: 273-279.

Mead, P. S., Slutsker, L., Dietz, V., McCaig, L. F., Bresee, J. S., Shapiro, C., Griffin, P. M. and Tauxe, R. V., 1999. Food-related illness and death in the United States. *Emerging Infectious Diseases*, 5: 607-625.

در این میان باید به نقش صدف‌ها به واسطه ارزش صادراتی نیز توجه خاص داشت.

سیاسگزاری

نگارندگان مراتب تشکر و قدردانی خود را از معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد در خصوص حمایت مالی این مطالعه ابراز می‌دارند. همچنین از جناب آقای ارگنجی، پژوهشگر اکولوژی خلیج فارس و دریای عمان که تشخیص گونه‌های صدف را به عهده داشته‌اند، سپاسگزاری می‌گردد.

منابع

حقیقی، م. ع.، حقیقی، ل.، نبی پور، ا.، جعفری، س. م. و آزمون، ا.، ۱۳۸۱. جداسازی ویبریوها از روده و هیاتوپانکراس میگوی پناشد خلیج فارس. *طب جنوب*، سال پنجم، شماره دوم، صفحات ۱۱۲-۱۱۷.

شیرازی، م. ح.، رنجبر، ر.، سالاری، م. ح.، باقری تیرتاش، ی.، نجفی، ع. و صادقی فرد، ن.، ۱۳۸۵. جداسازی ویبریو پاراهمولیتیکوس از ماهیان پژوهشی و آب حوضچه‌های پرورش ماهی اطراف تهران و تعیین مقاومت ضد میکروبی آن‌ها. *بیماری‌های عفونی و گرمسیری ایران*، شماره سی و پنجم، صفحات ۶۵-۶۸.

هلاکو، ا.، میرمظفری، ن. و فروزش تهرانی، ه.، ۱۳۸۴. انتشار گونه‌های ویبریو در آب‌های دریای خزر. *مجله دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی گناباد*، شماره سوم، صفحات ۲۰-۱۶.

Amaro, C., Fouz, B., Biosca, E. G., Marconoales, E. and Collado, R., 1997. The lipopolysaccharide O side chain of *Vibrio vulnificus* serogroup E is a virulence determinant for eels. *Infection and Immunity*, 65: 2475-2479.

Bockemuhl, J., 1992. Vibrionaceae. In: *Mikrobiologische Diagnostik*, Burkhardt, F. (ed.) Georg Thieme Verlag, Stuttgart, PP. 102-108.

Davies, A. R., Capell, C. and Jehanno, D., 2001. Incidence of food borne pathogens on European fish. *Food control*, 12: 67-71.

Duan, J. and Su, Y. C., 2006. Occurrence of *Vibrio parahaemolyticus* in two Oregon oyster-growing bays. *Journal of Food Science*, 70: 58-63.

European Union, 2004. Regulation (EC) No. 853/2004 of the European Parliament and of the Council, of 29 April 2004, laying down specific hygiene rules for food of animal origin. Official Journal of the European Union.

some *Vibrio* strains isolated from seafood. Iranian Journal of Fisheries Sciences, 11: 618-626.

Raissy, M., Moumeni, M., Ansari, M. and Rahimi, E., 2012b. Occurrence of *Vibrio* Spp. in lobster and crab from the Persian Gulf. Food Safety, 32: 198-203.

Shirazi, M. H., Ranjbar, R., Salari, M. H., Bagheri Tirtash, Y., Najafi, A. and Sadeghifard, N., 2007. Isolation of *Vibrio parahaemolyticus* from fish in Tehran and their antimicrobial resistance. Iranian Journal of Infectious Diseases and Tropical Medicine, 11: 65-68.

Soltani, M., Kakoolaki, S. and Avakh Kismi, M., 2000. Isolation and identification of dominant *Vibrio* species in farmed prawn of Heleh station, Bushehr. Journal of Veterinary Research, 55: 29-32.

Tarr, C. L., Patel, J. S., Puhr, N. D., Sowers, E. G., Bopp, C. A. and Strockbine, N. A., 2007. Identification of *Vibrio* isolates by a multiplex PCR assay and rpoB sequence determination. Journal of Clinical Microbiology, 45: 134-140.

Yang, Z.Q., Jiao, X. A., Zhou, X. H., Cao, G. X., Fang, W. M. and Gu, R. X., 2008. Isolation and molecular characterization of *Vibrio parahaemolyticus* from fresh, low-temperature preserved, dried, and salted seafood products in two coastal areas of eastern China. International Journal of Food Microbiology, 125: 279-285.

Normanno, G., Parisi, A., Addante, N., Quaglia, N. C., Dambrosio, A., Montagna, C. and Chiocco, D., 2006. *Vibrio parahaemolyticus*, *Vibrio vulnificus* and microorganisms of fecal origin in mussels (*Mytilus galloprovincialis*) sold in the Puglia region (Italy). International Journal of Food Microbiology, 106: 219-22.

Oliver, J. D., 2005. Wound infections caused by *Vibrio vulnificus* and other marine bacteria. Epidemiology and Infection, 133: 383-91.

Ottaviani, D., Santarelli, S., Bacchiocchi, S., Masini, L., Ghittino, C. and Bacchiocchi, I., 2005. Presence of pathogenic *Vibrio parahaemolyticus* strains in mussels from the Adriatic Sea, Italy. Food Microbiology, 22: 585-590.

Pendru, R., Sadananda, A., Amarbahadur, B., Iddya, K. and Indrani, K., 2008. Detection and molecular characterization of *Vibrio arahaemolyticus* isolated from seafood harvested along the southwest coast of India. Food Microbiology, 25: 824-830.

Rahimi, E., Ameri, M., Doosti, A. and Gholampour, A. R., 2010. Occurrence of toxigenic *Vibrio parahaemolyticus* strains in shrimp in Iran. Foodborne Pathogen and Diseases, 7:1107-11.

Raissy, M., Moumeni, M., Ansari, M. and Rahimi, E., 2012a. Antibiotic resistance pattern of